

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 26. JANUARJA 1963

ŠTEVILKA 4

Umrli na pogrebu

Smrt postavlja zasede na različnih krajih. Prizorišča smrti so najrazličnejša. Kje vse smrti že ni zalotila ljudi: v zraku, na zemlji in na morjih. Kraja, kjer bi radi umrli si ne moremo izbirati kot poročnih potovanj.

V torek popoldne je doletela nenavadna smrt 57-letnega Albina Janša, upokojenega referenta za finance v Kranju. Albin Janša se je tega dne zbral z ostalimi pogrebci pred hišo svojega umrlega delovnega tovariša Karla Kodriča, s katerim je bil več let skupaj v službi. Ko so krsto s posmrtnimi ostanki prinesli iz hiše pokojnega Kodriča, se je 57-letni upokojenec zgrudil. Nastopila je takojšnja smrt. Z rešilnim avtom so ga takoj prepeljali v bolnišnico, vendar je bilo prepozno. Zdravniki so ugotovili srčno kap.

Primeri takšne smrti niso pogosti. Zato smo vprašali znanega kranjskega zdravnika dr. Božidarja Fajdiga o vzrokih smrti. Po vojni v Kranju nismo imeli podobnega smrtnega primera na pogrebu. Bilo pa je nekaj podobnih primerov pred vojno. Srčna kap v takšnem primeru nastopi zaradi velikega razburjenja.

Kako kupujemo automobile

Vedno več ljudi pri nas seda za volan. Če je bil v prejšnjih letih nakup motornih vozil veliki dogodek v družini, postaja zdaj to že vsakdanja stvar. Po zbranih podatkih lahko ugotovimo, da število osebnih avtomobilov naglo narašča, število na novo kupljenih motornih koles pa je iz leta v leto manjše.

Avtomobili imajo pred motornimi kolesi neštete prednosti. V prejšnjih letih so ljudje kupovali motorna kolesa, ker so bila precej cenejša in ugodnosti pri nakupu večje. Zdaj kupci bolj segajo po zaprtih vozilih. Razlogi so dobro znani: zdravje na motornem kolesu ni zaščiteno, kljub dobri opremljenosti, pa tudi uporaba vozila je mogoča samo v toplejših dneh.

V torek zvečer je ljubljanska Drama gostovala v Prešernovem gledališču s komedijo švicarskega dramatika Friedricha Dürrenmatta »Fiziki«. Kranjsko občinstvo, ki se ob komedijah rado smeje in zabava, je gledališče zapuščalo brez tega užitka. Dürrenmatt ni dramatik klasičnih komedij in smeja.

Zime še ne bo konec

Ledene sveče na severni polebli

Vremenoslovci pravijo, da takšnih žim v tem stoletju ni bilo veliko - Huda burja v Italiji in poplave v Turčiji - V Verhojansku so zelo blizu rekorda

Mrzla zima razsaja že nekaj tednov po vsej severni zemeljski polobli. Največje težave je huda zima pripravila prometu, ki je skoraj v središču vseh državah otežkočen in industriji, ki s surovinami ni niti pomorski promet z nekaterimi otoki. Sicilijo in

SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI - SREČANJA Z LJUDMI

Trgovec v gorskih stenah

Žlje vsakega planinca so nebrzdane in prav zato se ljudje mnogokrat sprašujejo, čemu tveganja, ki so brez praktičnega pomena. Mnogi planinci so to svoje početje skušali opravičiti in ga razložiti tudi drugim. Najbolj točen je odgovor zmagovavca Mount Everesta, ki je na vprašanje, zakaj se je povzpela na vrh sveta, enostavno dejal: Zato, ker sem se. Ljudski pregovor: gora ni nora, tisti je nor, ki gre gor — ob tem odgovoru izgubi vsak pomen. O tem nas je prepričal tudi svetovno znani alpinist RICCARDO CASSIN iz Lecca v Italiji. V svojem predavanju nas je popeljal v prečudovit svet večnih ledenikov in od sonca ožarjenih osemtisočakov Himalaje in najvišjih vrhov Severne Amerike. Po poklicu je trgovec s športnimi potrebščinami, razen navdušenega planinca pa se v njem skriva tudi strasten lovec, sicer pa naj pripoveduje sam.

- Nam lahko poveste, kdaj ste se pričeli ukvarjati s planinstvom?
- Ko sem pričel plezati, sem bil star 17 let. To je bila pot iz Furlanije v Lecco. Se sedaj se je rad spominjam.
- Bi nam lahko našli nekaj svetovno znanih vrhov, ki ste jih osvojili?
- Razen Gašarbruma — 4 v Himalaji in Mount Kinleyja na Aljaski sem preplezal še Dolomite, Torre Triste, severozapadno steno Zinne, Pizzo Badile in Walkerjev raz v skupini Mont Blanc...
- Vam je v spominu ostal vzpon, na katerega se posebno radi spominjate?
- Vsak vzpon je zame posebno doživetje, zato se rad spominjam prav vseh.
- Ste se že kdaj znašli v posebno težavnem položaju?
- Ob vzponu na Pizzo Badile sta zmrznila dva moja tovariša.
- Vaš najboljši uspel vzpon?
- To je bil vzpon na Torre Triste; vreme je bilo čudovito, vzpon sam pa težaven. Tako srečo sem res malokrat imel.
- Bili ste že na Himalaji. Ali bi se tja še vrnili?
- Če bi imel priložnost — tako.
- Imate kakšne načrte za prihodnost?
- Ne delam načrtov, oklenem pa se vsake priložnosti.
- Kaj mislite o naših alpah in naših planincih?
- Alp ne poznam, o planincih pa lahko trdim samo najboljšo, saj smo stari prijatelji.

T. POLENEC

Sardinijo je zajelo močno sneženje, kar se pripeti le v velikih zimah. Na Dunaju so zaskrbljeni zaradi pomanjkanja vode. V južni Kaliforniji v ZDA je močen mraz poškodoval nasade južnega sadja. Okoli Verhojanska, najhladnejšega kraja na svetu, so namerili —11 stopinj mraza. Hladen sibirski val je vdrl tudi na Krim. V obmorskih krajih Turčije je slabo vreme povzročilo velike poplave.

Na Čehoslovaškem so državljane zaprosili, da varčujejo s premogom. Tudi v Bolgariji so razglasili izredne ukrepe zaradi mraza in slabe preskrbe. Zaradi hudega mraza so v Zahodni Nemčiji zaprli precej šol. V Švici so snežni zameti zameli tisoč kilometrov cest.

V Jugoslaviji je najhujše v Makedoniji. Nekateri kraji so že več dni odrezani od sveta. Ladjedelnica v Kraljevem je zaradi mraza ustavila delo. Promet na Jadranu pa je zaradi hude burje skoraj ustavljen.

Nizke temperature so zabeležili tudi v Bosni. Na Igmanu so namerili —33 stopinj Celzija mraza.

Žičnice

Razvite turistične dežele imajo poleg dobrih cest v planinskih predelih tudi veliko število žičnic. Pri nas smo z izgradnjo žičnic začeli šele po vojni in jih imamo zato še premalo.

Zanimivo je, da smo v Sloveniji prepeljali v gore v letu 1961 že več kot pol milijona turistov. Najbolj obiskane so: pohorska vzpenjača, Kravavec in žičnica na Vitrancu. V lanskem letu se je največ ljudi vozilo v planine v mesecu avgustu, saj so takrat prepeljale žičnice v planinske kraje 78.545 potnikov.

Klasične definicije vojne so ovrگی znanstveniki in ne filozofi. Do nedavnega je veljalo, da je poglavitna sestavina vojne zmaga ali poraz. S tem namenom — doseči zmago in poraziti nasprotnika — so se v zgodovini začele mnoge vojne, ki so se končale z zmagami in porazi. Druga svetovna vojna je v tem pogledu najbrž zgodovinska ločnica. Zadnjič so se po porazu Hitlerjeve Nemčije presteli zmagovavci in poraženi. Nova vojna, ki kot strašilo visl v zraku in opozarja kot slamnati mož v koruzi roparice, po nuklearnem obračunu prav gotovo ne bi poznala več štetja zmagovavcev in poraženih. Končni učinek nuklearne vojne bi bil brez delitve splošna človeška grobnica. Umrli bi brez razlik zmagovavci in poraženi.

Pokristjanjevanje

Po veliki razpravi, ki so jo zastavili na Vzhodu, prihajajo na dan vedno večje razlike, kako različno v socialističnem svetu razlagajo bistvo izbire med vojno in mirom. Na vrsti kongresov v vzhodnih državah je bila razprava o vojni in miru v ospredju dnevnega reda. Že prej, kmalu po XXII. kongresu KPSZ, se je zvedelo, da se razpoka v sovjetsko - kitajskih odnosih večja zvezi z vprašanjem vojne in miru. Znamenaj za to je bilo precej. Kitajci so s svojimi nazadnjaškimi stališči pripravljali »pokristjanjevanje« v vzhodnih državah. Razen Albanije, ki je znana kot muzej največjih zgodovinskih napak, niso uspeli pridobiti za krivo vero nikogar. Albanija, pritlikava in nerazvita

državica pa je nauk kríve vere sprejela s popolno politično in gospodarsko navezanostjo na Peking.

Kitajci lova na nove vernike niso opustili niti na kongresih, ki so se od meseca decembra zvrstili v Sofiji, Budimpešti, Rimu, Pragi in Berlinu, niti za dip matsko mizo. V lepi evropski obleki se je kitajski predstavnik Vu Hsiu Cuan pripeljal v črnem avtomobilu iz Sofije do Berlina. Na začetku je v Sofiji napadel Živkova, nato je ves bes, ko se mu je smejala vsa dvorana, prenesel na govorniški oder v Rim in molče sedel v Berlinu, ko so vsi vstali

Razhajanja o najpomembnejši temi naše dobe

MIR ali VOJNA

in ploskali. Bivši kitajski general in diplomat pa je ostal na vseh sedežih od Sofije do Berlina osamljen in zasmehovan. Poskušal je

Nikita Hruščov, predsednik sovjetske vlade

ja ob tem važnem svetovnem vprašanju. Različnost sodb o vojni in miru ugotovimo že na dveh izjavah, ki sta jih izrekla Nikita Hruščov in Mao Ce Tung ločeno. Nikita Hruščov je v nekem govoru, ko je izbral mednarodno koeksistenco različnih družbenih sistemov za edino alternativo sedanjosti, dejal, da nuklearne bombe ne bodo delale nobenih razlik med komunisti in nekomunisti. Mao Ce Tung pa je na isto temo kmalu potem dejal: »Na ruševinah vojne bomo zgradili novo civilizacijo, tisočkrat lepšo od stare.«

marsikaj. Tudi takrat, ko so mu mikrofon odvzeli, je ponavljal staro pesem naprej.

Kaj so Kitajcem povedali v obraz

V Rimu je Kitajcem odgovoril intelektualno podkovan Giacarlo Pajetta: »Naša delegacija je bila v Jugoslaviji in razpravljala z jugoslovanskimi voditelji. Včasih smo se celo prepirali, toda v jugoslovanskih tovarnah nismo našli nobenega kapitalista.«

V Budimpešti je odgovorjal Janoš Kadár: »Obsojamo in zavračamo albansko vodstvo in vse dogmatske ostanke v ostalih deželah.«

Anton Novotny je naslovlil na kongresu v Pragi pravo borbeno napoved na naslov Pekinga.

V Berlinu so kitajskega predstavnika opozorili, da z govorniškega odra ne sme žaliti in napadati. Toda poziv Nikite Hruščova na ustavitve javne razprave je ostal brez odziva.

Vojna je kitajsko zdravilo

Nekdo je v obširni razpravi na vzhodu preimenoval borbo za mir in mednarodno sožitje za komunistični manifest sedanjosti. Kitajci imajo pojme o vojni in miru popolnoma zmešane. Bistvo razlik med Moskvo in Pekingom nastaja

ob tem važnem svetovnem vprašanju. Različnost sodb o vojni in miru ugotovimo že na dveh izjavah, ki sta jih izrekla Nikita Hruščov in Mao Ce Tung ločeno.

Nikita Hruščov je v nekem govoru, ko je izbral mednarodno koeksistenco različnih družbenih sistemov za edino alternativo sedanjosti, dejal, da nuklearne bombe ne bodo delale nobenih razlik med komunisti in nekomunisti. Mao Ce Tung pa je na isto temo kmalu potem dejal: »Na ruševinah vojne bomo zgradili novo civilizacijo, tisočkrat lepšo od stare.«

Revolucije se ne delajo v krematorijih

Nikita Hruščov se je na berlinskem kongresu prvič srečal iz oči v oči z kitajskim generalom Vu Hsiu Cuanom. Povedal je, da je borba za mir najpomembnejša zgodovinska naloga ne samo delavskega razreda, temveč vseh drugih slojev. »Zdaj nekateri ljudje pravijo, da je borba za mir in proti vojni v protislovju z marksistično znanostjo in da zadržuje razvoj revolucionarnega gibanja. Če bi verjeli tem ljudem, potem bi izpadlo, da Lenin, Karel Liebknecht in Roza Luxemburg niso bili marksisti, ker so se borili proti vojni. Podobne sklepe lahko delajo samo ljudje, ki ne poznajo bistva marksistične znanosti.«

Po podatkih, ki jih je povedal Hruščov z berlinskega govorniškega odra, bi po ocenah znanstvenikov umrlo za posledicami prvega nuklearnega napada 700 do 800 milijonov ljudi. Ali Kitajci res mislijo, da se revolucije pripravljajo v krematorijih, ali pa so ob pameti?

Rekli so...

»Ce bi prišlo do nuklearne vojne na Kubi, bi bila ta dežela spremenjena v veliko pokopališče, kaj ne bi bil nič več v stanju, da gradi socializem.«

Palmiro Togliatti,
generalni sekretar
KP Italije

»Problem za Veliko Britanijo so mnogi milijoni ljudi s preveč prostega časa, premalo in nezadostno vzgojo.«

Lord Aran,
član britanskega
zgornjega doma

»Mona Liza« je po Kipi svobode druga velika ženska, ki jo je Francija poslala v Ameriko.«

John Kennedy,
ameriški predsednik

»Nič izmed nas ni želel, da bi se odrekli vseh privilegij.«

Hugh Gaitskell, bivši
vodja britanskih
laburistov

»Ne pade mi na pamet, da bi umrla v času, ko v New Yorku zaradi stavke novinarjev ne izhajajo časopisi.«

Bette Davis,
ameriška
filmska igravka

»Nič izmed nas se ne počuti kot kapetan Dreyfus, na žalost tudi ne kot Emil Zola.«

Rudolf Augstein,
izdajatelj časopisa
»Der Spiegel«

»Moram ponoviti, da želimo vstopiti v Evropo, ki se politično razvija. Mi ne želimo, da bi iz pristopa iztisnili samo neke koristi.«

Edward Heath, čuvar
pečatov
v britanski vladi

»Upamo, da bo Francija ukrepala bolj modro, kot govori de Gaulle.«

Clint Iz časopisa
»The Washington
Post«

»Aparat Atlantske zveze bi moral biti podvržen generalnemu popravilu na vojaškem in političnem tetrisku.«

**Bernard
Montgomery,**
britanski feldmaršal

»Kolonializem dr. Salazarja predstavlja isto vrsto nevarnosti za svetovni mir, kot je bila nesposobnost Marije Antoanette, da bi razumela, zakaj lačno ljudstvo Pariza ne je počiva.«

Walter Lippman,
ameriški novinar

globus • globus • globus

Vrsta pred Mona Lizo

Ameriški predsednik Kennedy je slovesno otvoril slikarsko razstavo, na kateri je razstavljen tudi znana slika Leonarda da Vincija — Mona Liza. Narodna galerija v Washingtonu ima okoli 1500 obiskovavcev dnevno. Odkar je v prostorih galerije razstavljen tudi da Vincijevo delo, gre skozi galerijo 11.250 ljudi, predvsem žensk. Vrsta pred galerijo se začne že ob sedmi uri zjutraj, čeprav galerijo odprejo šele ob pol enajstih. Ker sme vsak obiskovavec stati pred sliko samo 12 sekund, se nekateri zopet postavljajo v vrsto in čakajo, kdaj bodo potrpežljivo prišli drugi do slike, ki je najdražja na svetu.

Zaščiten je samo v bolnišnici

V bolnišnici mesta Uitenhagea v Južnoafriški uniji je 27-letni Ostin Woods prisegel, da se ne bo več vozil z motornim kolesom. Woods je v bolnišnici po 53 prometnih nesrečih, kolikor jih je do sedaj imel z motornim kolesom. Njegova razlaga precejšnjo smole na cesti: »Zame je najbolj varno mesto bolnišnica.«

Vtisi spoti po Bolgariji

POJEDINA OB MARICI

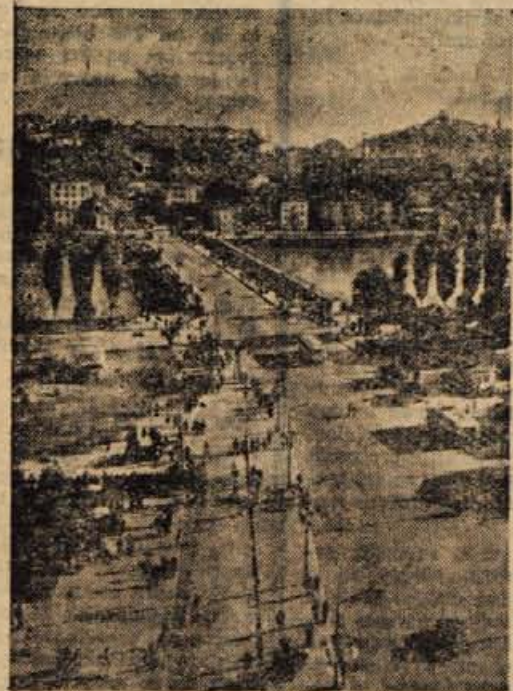
PISMO

»Dragi bratranec, zelo sem vesel tvojih pism. Zahvaljujem se ti za poslano prečudovito knjigo (Svet med vrhovi) in gramofonske plošče. Prekrasne slike Slovenije me navdušujejo in sedaj razumem, zakaj nam je oče tako rad pripovedoval o svoji domovini. Knjigo sem pokazal tudi svojim prijateljem in vse so prevzele lepote Slovenije. To me navdaja s ponosom. Večkrat navijemo tudi gramofonske plošče in poslušamo čudovite melodije. Kako je lepo, da zopet lahko navezujemo medsebojne stike...»

Pismo sem prejel pred dnevi in spomnilo me je na prekratek obisk v Plovdivu.

V vlaku

Popoldanski vlak iz Sofije proti Plovdivu je precej podoben našemu »gorenjcu«, toda ne povsem, v vsakem kupeju je tudi zvočnik in zelo sem bil presenečen, ko sem zaslišal: »Govori radijska postaja ekspresnega vlaka za Plovdiv. Želimo vam srečno vožnjo; da pa bo tudi prijetna, vam bomo predvajali narodno in zabavno glasbo.« Prijetno glasbo so prekinjala opozorila, da se bomo ustavili na tej in tej postaji in turistične informacije. Pa sem si mislil, kako prijetno bi bilo, če bi tudi na naših vlakih lahko slišali npr.: »Ustavili se bomo v Lescah, ki je izhodišče na postajo za največje slovensko letovišče Bled. V jezeru, ki ima danes 24 stopinj Celzija, se lahko prijetno okopljete, lahko si ogledate grad, sotesko Vintgar in druge zanimivosti.« — Tako smo se v prijetnem razpoloženju vozili preko gora Srednje gore in skozi Momino klisuro zdrknili v Trakijsko dolino. Za popotnico sem imel s seboj velik ananas; pa smo ga načeli in hrustanje je bilo uvod v pogovor o bolgarskem sadju. Sopotniki so mi ponosno pripovedovali, da je Bolgarija dežela sadja, da imajo najboljša vina in sadne sokove in da proizvajajo ogromno sadnih konserv. V

Most čez reko Marico v Plovdivu, ki je stikalnišče dveh obrežij. Na mostu je vrvež vedno zelo živahen, okolica pa se nonaša z lenimi vilami in hoteli

Sredlišče Sofije z bolgarsko narodno banko na levi in partijskim domom na desni. V ozadju je največja bolgarska veleblagovnica.

ilustracijo so mi malo pred Plovdivom pokazali zelo veliko moderno tovarno konserv in sadnih sokov »Vitaminska«. Ko pa sem vprašal, kako je z južnim sadjem, so mi razložili, da imajo lastne pomaranče in limone, ki rastejo ob Črnem morju. Ne uvažajo pa ostalega južnega sadja, zato so bili vsi v kupeju kar nekako ponosni, ker so prvič jedli ananas. — Sicer pa mora biti pozimi vožnja proti Plovdivu brez družbe zelo dolgočasna, saj so širna polja, njive in nasadi prazni. Toliko lepše pa mora biti poleti, posebno pa spomladi, ko vsepovsod dehti cvetje in je v prijetne vonjave zavito tudi drugo največje mesto Bolgarije.

Plovdiv, biser ob Marici

Leži ob reki Marici v Trakijski kotlini. Znano je po velesejnih. Ogromni velesejnski prostori se raztezajo ob Marici in vsako leto meseca septembra privabijo številne razstavljavce iz vzhoda in zahoda. Mesto očara tujca z zelenjem in sedmimi griči s strmimi skalnimi stenami. Okrog nastanka teh gričev je ljudska domišljija spletla mnogo legend in to tudi ni čudno, saj se ti zdi, kot da so padli iz oblakov na plodno ravnino, da bi nudili varna zavetišča prvim naseljencem. Zato so najstarejše plovdivske hiše in trdnjave prilepljene kot lastavičja gnezda na to pusto, skoraj nedostopno skalovje. Vsi griči imajo turška imena. Posebno lep je razgled z griča Sahat-tepe. Ime je dobil po starj turški uri, ki še vedno kaže čas 275.000 prebivalcem. — Kot nasprotje pa se dviga na Džambas-tepe televizijski stolp in posreduje program sofijskega in plovdivskega televizijskega studija.

Večerni sprehod

Prav na Sahat-tepe in Džambas-tepe me je zvečer popeljal bratranec, navdušen funkcionar turističnega društva v Plovdivu. Razlagal mi je spotoma, da se v zadnjem času vsi zelo prizadevajo, da bi mesto dobilo lepše in privlačnejše lice za turiste. V Plovdivu je že precej novih, modernih hotelov, lepi parki in ceste. Dostaj so stari del mesta na gričih zancmarjali, sedaj pa po vrsti restavrirajo starinske hišice in uličice in bo ta del mesta predstavljal posebno turistično privlačnost. V eno izmed večjih lesenih hiš so namestili etnografski muzej. Ambient mu daje poseben čar. Ko sva ponoči hodila po ozkih, zavitih prehodih, razsvetljenih s starinskimi svetilkami, med hišami z značilnimi pomoli in lesenimi vezmi, se mi je zdelo, kot da hodim po našem Ohridu ali starinskih ulicah Yorka v Angliji in se čudil, da je pomanjkanje prostora rodilo na tako različnih krajih isti tip hiše, ki ga vsi občudujemo.

Pogled s hriba Sahat-tepe je zvečer zares čudovit. Vsepoovsod migljajo luči in odsevajo

v reki Marici. Griči se ti zdijo tako blizu, da bi jih kar zagrabil, med njimi pa valovi življenja napol orientalskega mesta. — Vračala sva se po razsvetljenem, živahnem centru mesta. Poseben naval sem opazil pred kinom, v katerem so predvajali jugoslovanski film »Abeceda strahu« in bratranec mi je razložil, da je v zadnjem času na sporedu precej naših filmov, ki osvežujejo nekoliko monoton program. V pozni uri so bile razsvetljene tudi vse šole, ki so bile polne mladih ljudi. Za odgovor sem dobil te-le

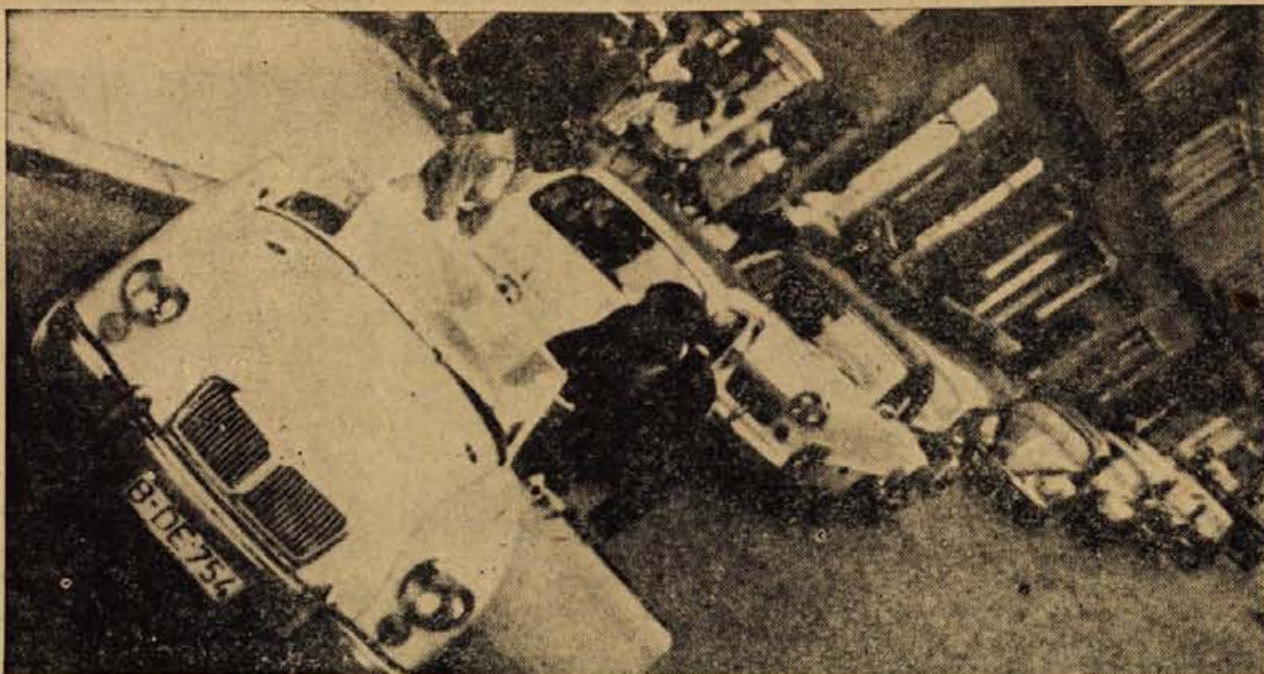
Informacije o bolgarskem šolstvu

Ustroj izobraževanja je podoben našemu: osemletka, gimnazija ali strokovna srednja šola ter končno univerza ali višja šola. Zanimivo pa je, da vajenci v tovarnah in obrtnih podjetjih delajo kot ostali delavci, zvečer pa gredo v šolo in imajo pouk od 19. do 22. ure. Posebno je razvit tip gimnazije. Tako imajo na primer v Plovdivu gimnazijo s francoskim, angleškim in ruskim jezikom. V njih predavajo profesorji vse predmete v določenem jeziku in se tako učenci zares vsestransko seznanijo s tujim jezikom, za katerega so se odločili. Vsi učenci srednjih šol nosijo črne uniforme. Pionirji in cicibani pa hodijo v šolo z zavezanimi rdečimi rutkami, in če komu storijo kakšno dobro delo, jo lahko odvežejo. Zanimiv pedagoški pripomoček — pionirska ruta! — Ko sva se vrnila z večernega potepa po mestu, nas je pričakovala prava

Bolgarska pojedina

Čeprav je bilo že decembra, je bila miza obložena s sadjem: hruškami, jabolki in grozdem — ter pijačami: vinom, znamenitim pivom Kamenica in sadnimi sokovi. Postregli pa so z ocvrto teletino »čebačisti« (čevapčiči), narezkom, raznimi solatami in obvezno — s kislim mlekom in prenasitnim pecivom. Značilnost bolgarske kuhinje je prav kisl mleko, ki ga jedo z mesom in vsemi ostalimi jedmi. Seveda je značilno tudi obilje mesa, mastnih in papriciranih jedi. Pošteno sem se moral potruditi, da sem vse te stvari, npr. čevapčiče s kislim mlekom itd. — »spravil pod streho«, sicer bi zelo prizadel po vsem svetu znano bolgarsko gostoljublje. In kaj Bolgari najraje jedo? V Sofiji sem videl precej ljudskih samopostrežnih kuhinj, kjer so imeli samo tale nacionalni menu: čebulno juho z vampi in ogromne čevapčiče z zeljnato solato. V hotelih pa najraje postrežejo s »skarom« — na žaru pečeno mešanico drobovine, mesa in čebule. Bolgari zelo veliko pijejo pivo in bozo, vino pa je menda predrago. — Naslednji dan sem si ogledal še posebno zanimivost Plovdiva

Janko KREK

Prostor na zahodnoevropskih ulicah je skopo odmerjen. Stiska na cesti je iz dneva v dan večja. Avtomobilska industrija dela s polno paro

Preveč avtomobilov?

Menimo, da pri nas takih skrbi še dolgo ne bo, saj je prav novoletni popust tovarne »Crvena zastava« nazorno pokazal, kolikšne so naše potrošne zmožnosti. Drugačen pa je položaj v Zahodni Evropi, kjer postajajo posebno proizvajalci iz držav Skupnega trga vedno bolj zaskrbljeni. Leto 1962 je bilo nadvse uspešno v proizvodnji kakor tudi v prodaji. Pri tem so prednjačili predvsem veliki evropski trusti, ki se zavedajo, da ne smejo dremati na svojih dosedanjih uspehih, temveč morajo hiteti, hiteti, zakaj biti morajo vedno korak pred svojimi tekmeči. Razvijati morajo nove modele, ki bodo boljši in

Po neki študiji, ki so jo naredili v središču EGS — Bruslju, bo letošnja proizvodnja avtomobilov v teh državah znašala 6,5 do 7 milijonov vozil. To predstavlja 80 odstotkov maksimalnih možnosti. Na drugi strani pa povpraševanje ne bi preseglo 5.345.000 avtomobilov. Potemtakem je povsem jasno, da bo borba za tržišče zelo ostra. Mimogrede povedano — kupci so s tem v vsakem pogledu zelo zadovoljni.

Zahodna Nemčija

Od vseh držav je prav gotovo Nemčija na prvem mestu. Avtomobilska industrija je v glavnem v rokah »velike četvorice«, ki je znala v preteklih letih izvleči iz svoje ekspanzije na tržiščih kar dobre dobičke; to so »Volkswagen«, »Opel«, »Ford« in Deimlerjeva skupina. Najuspešnejši je »Volkswagen«, ki je v zadnjih treh letih povečal svoj delež na domačem tržišču od 30,2 na 34,7 odstotka. Sledijo mu »Opel«, ki je od 16,9 povečal prodajo na 17,9 odstotka, skupina »Deimler« (Mercedes) od 11,3 na 13,6 odstotka in »Ford« od 9,1 na 12,6 odstotka. V tem času se je skupna prodaja novih avtomobilov povečala za 32 odstotkov oziroma na 1,1 milijona. Celotna proizvodnja pa je po domnevah znašala leta

1962 2,1 milijona avtomobilov. Od tega odpade na tovarno »Volkswagen«, ki je delala s polno paro, 1,18 milijona vozil oziroma 17,6 odstotka več kakor leta 1961. Letna proizvodnja »Opel« znaša po zgraditvi nove tovarne v Bochumu okoli 700.000 vozil, »Ford« 500.000, a »Deimlerja« 300.000. Te štiri družbe bodo letos izdelale skupno 2,6 milijona avtomobilov, medtem ko bo znašala skupna nemška proizvodnja 3 milijone.

Profesor Hordhof, direktor »Volkswagna«, je izjavil, da letos kriza še ne bo nastopila, da pa se bo morala Nemčija pošteno potruditi, da bo še naprej obdržala prvenstvo na evropskem avtomobilskem trgu.

Francija

Z 1,3 milijona avtomobilov, kolikor domnevajo, da jih je bilo lani izdelanih, je Francija na drugem mestu v Zahodni Evropi. Po rekordni žetvi leta 1962 gledajo Francoski avtomobilski trusti z optimizmom, saj je bilo tega leta prodano na domačem tržišču 835.000 vozil, v primerjavi z letom prej, ko jih je bilo prodanih 606.000. Po triletnem zastojanju je torej Francija dosegla in požela lep uspeh s svojimi novimi modeli, ki jih je plasirala »velika četvorica« francoske motorne industrije.

Velika Britanija

V Veliki Britaniji so proizvodnjo iz leta 1961 prekoračili za 20 odstotkov in izdelali lansko leto več kot 1,2 milijona avtomobilov. Dva največja proizvajalca — »British Motor Corporation« in »Ford« — pa sta glede na prejšnje leto svoj delež pri celotni proizvodnji celo zmanjšala. V letu 1961 sta bila udeležena z 72 odstotki, v lanskem letu pa le še z 68 odstotki, kar je šlo na račun manjših proizvajalcev. Konkurenca med »British Motor Corporation« in »Fordom« pa se bo po vsej verjetnosti še zelo povečala.

Italija

Dežela, ki nam je še najbolj poznana, še posebno zaradi popularnih »fičkov«, je v lanskem letu doživela največji porast v proizvodnji avtomobilov, kljub temu, da je bil hkrati tudi močno povečan uvoz. Pri tem vsekakor prednjači »Fiat«, ki kar naprej veča svoje kapacitete. Pričakujejo, da tak porast tudi v tem letu ne bo prenehal, čeprav bo morda nekoliko bolj negotov, kakor lani, ko se je proizvodnja povečala od 630.000 na 700.000 avtomobilov.

Slabše pa se je godilo manjšim proizvajalcem, kot sta »Alfa-Romeo« in »Lancia«, ki jim ni povsem uspelo obdržati svojih položajev, pri čemer so jih ovirale predvsem notranje težave, med katerimi so na prvem mestu stavke. Razen tega pa sta bili prav ti dve tvrdki najbolj prizadeti z uvoženimi avtomobili.

Vsekakor pa Italijani planirajo, da bodo v prihodnjih treh letih še znatno povečali svoje kapacitete. »Fiat« se bo potrudil in verjetno izdelal več kot milijon avtomobilov

in se s tem povzpel še višje, kakor je že sedaj med proizvajalci Skupnega trga. »Alfa-Romeo« predvideva proizvodnjo 100.000 vozil, »Lancia« pa okoli 60.000. Skupaj naj bi bilo v Italiji izdelanih 1.250.000 avtomobilov. Največja nevarnost za italijanske proizvajalce je prav gotovo povečana konkurenca v okviru »šestorice«, predvsem zaradi viškov, ki nastajajo v nekaterih zahodnoevropskih državah in grozijo z znatno povečanim izvozom na italijanski trg. Največji aduti v rokah italijanske industrije bodo še naprej smotrna konstrukcija, kvalitetna, skrbna izdelava in dovršena karoserija.

Švedska

Navajamo jo kot deželo, ki ima največji »avtomobilski vrvež« v Evropi. Ob koncu preteklega leta je Švedska razpolagala z več kot 1.400.000 avtomobili, kar pomeni z drugimi besedami, da pride v tej deželi na vsakih pet prebivavcev en avto, s čimer prednjači v Evropi, a na svetu zavzema peto mesto. Švedska je eden izmed velikih uvoznikov, saj izdelava doma le eno tretjino prodanih avtomobilov. Lanskemu povečanju proizvodnje morajo kupec po tri mesece čakati na naročena vozila.

Položaj vseh manjših evropskih proizvajalcev se iz dneva v dan slabša. Majhne družbe morajo predvsem zniževati stroške proizvodnje in uvajati nekatere ekstravagantne novosti, kakor je primer pri NSU, ki namerava opremiti svoje avtomobile z Vankelovim motorjem. V obratnem primeru pa jim z vsakim dnem preti nevarnost kapitulacije in — likvidacija.

Zanimivosti

Kobaltova bomba v Skopju

V radiološkem inštitutu v Skopju bodo v začetku prihodnjega meseca začeli zdraviti rakasta obolenja z najuspešnejšim sedaj znanim sredstvom — kobaltovo bombo. To je že četrti jugoslovansko mesto, ki ima to napravo, pred Skopjem so jo dobila mesta Beograd, Zagreb in Ljubljana.

Ptice se ravna po soncu in zvezdah

Skupina zoologov na kalifornijski univerzi je opravila vrsto poizkusov, da bi ugotovila, kaj pomaga pticam, da pti daljših potovanjih najdejo pravo pot.

Tako so strokovnjaki položili nekaj mlajših divjih rac v posebne cilindrične kletke z navpičnimi stenami, da je bilo iz njih mogoče videti le nebo. Nekaj ur so jih pustili brez vode, potem pa so namestili posodo z vodo izven kletke. Navajali so jih, da iščejo vodo na vzhodni strani. Ptice se je posrečilo najti pravo pot le, če je bilo nebo jasno in sonce iz kletke vidno. Prav tako je bilo tudi ponoči, če je bilo nebo pokrito z zvezdami.

Sto let podzemeljske železnice

Londonska podzemeljska železnica je proslavila stoletnico svojega obstoja kot najstarejša svoje vrste. Do sedaj se je podzemeljska železnica razširila že na 300 kilometrov proge, ima pa 271 postaj in je tako največja na svetu.

Razstava na ladji

Japonci so uredili veliko ladjo za stalno razstavo izdelkov svoje industrije. Velika prednost takega sejma — enostavno premeščanje razstave iz kraja (seveda obmorskega) v kraj — je seveda očitna.

Sesavec za listje

Na strokovni razstavi v Düsseldorfu je bil prikazan sesavec za listje, ki je namenjen za čiščenje ulic, poti in parkov. Sesavec vsesava odpadlo listje, papir, smeti in druge lahke odpadke. Mehaničen za vsesavanje poganja bencinski motor, zrak pa se vsesava s histrosto 320 kilometrov na uro. Zaradi enostavnega ravnanja in drugih dobrih lastnosti temu sesavcu prerokujejo hitro razširitev.

Meščani Moskve se
spotikajo nad napakami

Delo brez možganov

Pravijo, da je bolje dva dni dlje razmišljati, kot pa dati novorojenčku ime, ki mu bo kasneje v življenju v napoto in sramoto. Tako kot o imenu novorojenčka pa moramo dobro razmisliti tudi o imenu nove ulice, saj je znano, da se nazivi ulic ne umnim in nepremišljenimi imeni ne bodo dolgo obdržali. V Leningradu imajo na primer tri »Novo zgrajene ulice«. Kaj se zgodi, ko ulica po enoletnem preimenuju dobi novo ime? Ljudje tavajo od hiše do hiše in iščejo prijatelja zaradi imena ulice, ki ga sploh več nima.

Skrben meščan mora torej o marsičem razmišljati, preden se določeni komunalni objekti zgradijo in krstijo. Razmisliti morajo, kako se bodo imenovala nova zgrajena ulica, kje bodo postajališča trolejbusov, tramvajev in avtobusov, s kakšnimi številkami bodo označena vozila v mestnem prometu, kje bodo telefonske govornice in kioski, s kakšnimi svetilkami naj bodo razsvetljene ulice, kdaj zapirati mlekarne in kako obarvati klopi v parku.

Uganke iz številke

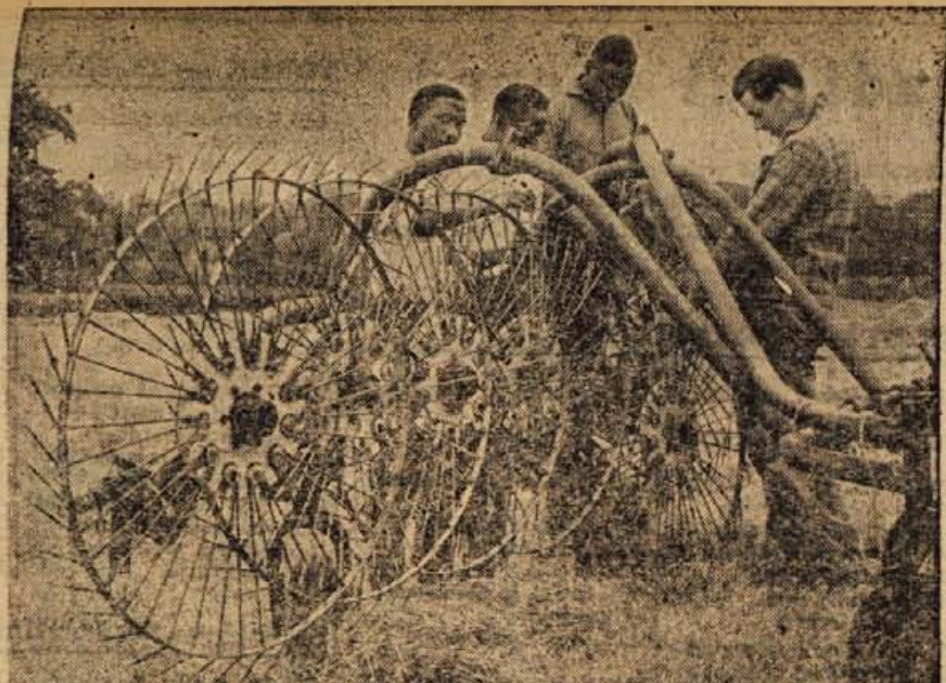
Kakšno zmešnjavo povzročijo! Namesto da se človek usede na avtobus s številko 3, se usede na trolejbus z isto številko. Koliko nespoznani nastane v Pjatničkoj ulici v Moskvi, kjer se križajo linije avtobusa in trolejbusa z istima številka. Res nima smisla mešati mest, kjer so križišča avtobusa, trolejbusa in tramvaja. Tudi izbira postajališč je včasih zelo čudna. V Leningradu na primer tramvaj iz kda ve kakšnih razlogov ne ustavlja ob izhodu iz metroja, čeprav je ulica dovolj široka, da bi zgradili asfaltni oboček za tiste, ki čakajo na tramvaj. Tako pa mora prenekateri potnik, ki mesta ne pozna, slediti tiru, da pride do najbližje postaje.

Neprestane zmote

Podobna zmešnjava je pri telefonskih številkah in javnih govornicah. Telefonske številke, ki jih večkrat potrebujemo, so take, da si jih normalen človek ne more

zapomniti. Pri postavljanju telefonskih govornic pa delajo začetniške napake. V neki veliki moskovski trgovini so postavili telefonsko govornico v oddelek za prodajo glasbil in gramofonskih plošč, kjer o miru sploh ni govora.

Veliko je še stvari, ki ljudem delajo sive lase. V mraku je nemogoče prebrati napise, ki bi jih potniki na tablah morali prebrati že iz velike razdalje.

Stroji bodo v naslednjih letih pomagali, da bomo zemljo bolje in lažje obdelovali — Kruha bo dovolj, če bo tehnika kos naloga m pri velikih načrtih za pridobivanje novih površin

Ali bo dovolj hrane za vse zemljane?

OPERACIJA KRUH

Število prebivavcev na Zemlji naraste v vsaki minuti za sto ljudi, kar pomeni, da bo leta 2000 živel na našem planetu okrog 6 milijard ljudi. Vse pa kaže, da se bo naglo naraščanje števila prebivavcev še stopnjevalo.

Tem novim Zemljanom bo treba v prihodnje zagotoviti predvsem dovolj hrane. Z intenzivnim obdelovanjem obstoječih površin skoraj ne bo mogoče doseči boljših uspehov. Obstajajo pa področja, ki skrivajo v sebi vrsto še neizkoriščenih možnosti. Celotna izmera vseh obdelanih površin na Zemlji znaša samo 9,8 odstotka celotne površine, to je nekaj manj kot 13 milijonov kvadratnih kilometrov. To pa je dosti premalo v primerjavi s 6 milijardami prebivavcev v letu 2000. Vsekakor se bo treba lotiti še neobdelanih neplodnih področij.

Najbolj prostrano neplodno področje sega od atlantske obale Severne Afrike preko Sahare do Arabije in Pakistana; na jugu pa do obrežja Indije in na severu čez puščavo Gobi do Kitajske. Podobno neplodno področje se razprostira na jugu Zapadne Afrike. Tudi ameriški kontinent ima dve taki področji: prvo pokriva velik del ZDA in Mehiko, drugi pa se razteza vzdolž Andov do Ognjene zemlje. In Avstralija? Razen obalnega pasu na vzhodu je vse področje neplodno,

Zibelke starih kultur

Če prelistamo nekatera poglavja zgodovine, bomo začudeni ugotovili, da so bili prav na teh pustih področjih, kjer danes ne najdemo niti sledu o življenju, pred dvema tisočletjema in več centri civilizacij. Zato se nehote vsiljuje vprašanje: Ali so bili ti neplodni predeli vedno taki? Prav gotovo ne. Zgodovina in arheologija nas učita, da so ljudje, ki so bili nekoč naseljeni v teh krajih, z uspehom gojili najrazličnejše kulture. Ko pa so prebivalci pozneje iz različnih razlogov te kraje zapuščali, je dosežke njihovih prizadevanj sčasoma prekril pesek.

Jezero pod puščavo

Kako spremeniti puščavo v plodne predele? Brez vode, ki je osnova vsega življenja, ne bo šlo. Mnoga neplodna področja hranijo v spodnjih plasteh zemlje ogromne vodne rezerve. Na primer: pod egiptovsko pu-

ščavo se razprostira podzemna reka, ki je dolga 1000 kilometrov. Začne se nekje med Luksorjem in Asuanom ter se konča okrog 150 kilometrov pred Kairo. Ta reka oziroma jezero — saj se vodne plasti premikajo silno počasaj — je široka okrog 10 kilometrov in globoka od 200 do 300 metrov. In prav to neprecenljivo vodno bogastvo bodo začeli v Egiptu intenzivno izkoriščati. Vsako leto bodo izčrpal iz tega podzemnega rezervoarja okrog poldrugo milijardo kubičnih metrov vode. Zadostovala bo za 10.000 hektarov obdelovalnih površin. In vode ne bo zmanjkalo.

Kako zaustaviti oblake

Znanost pa se ukvarja še z drugimi nič manj privlačnimi problemi. Kako, recimo, ustaviti deževne oblake nad puščavskimi predeli in kako sprožiti dež? Ta problem pa bo — kot kaže — ostal odprt tudi v prihodnje.

Bolj privlačno je iskanje načina, da bi iz slane vode (morja, podzemna jezera) izločevali sol. Tako bi ljudje po najkrajši poti prišli do ustreznih količin sladke vode. Z izločevanjem soli iz slane vode se ukvarjajo mnogi znanstveniki v ZDA, SZ, Franciji, Nemčiji, Holandiji in Angliji. Vsi dosedanja načini čiščenja slane vode pa so tako dragi, da ne prihajajo v poštev pri — denimo — namakanju obdelovalnih površin. Razsoljevanje 1000

prostorninskih metrov vode velja trenutno okrog 60.000 dinarjev.

Veter in sonce

Nahajališča podzemnih vod odpirajo novo vprašanje: kako to vodno bogastvo izkoriščati? Predvsem so potrebne vrtnice in nato črpanje vode, če ta pod pritiskom slučajno ne bruhata kot arteški vrelci. In nato so potrebne še namakalne naprave, ki razdeljujejo vodo obdelovalnim površinam. Torej je potrebna še energija, ki bo vodo razdeljevala. Seveda je najcenejša in najracionalnejša tista, ki jo nudi sama narava. To sta veter in sonce. Obstaja pa problem, kako obe energiji izkoriščati. Tudi v tem pogledu je že nekaj izkušenj. Generatorje na veter s pridom uporabljajo v mnogih državah. Enako sončna energija, ki jo lovijo v tako imenovane sončne peči. Dosedanji uspehi pri krotanju sonca in vetra pa kažejo, da bodo ljudje prej ali slej s pridom uporabljali oboje.

Kljub temu da se je akcija za osvoboditev neplodnih področij šele začela, lahko za beležimo vidne uspehe. S temi se lahko ponašata predvsem Sovjetska zveza in Sudan. V Sovjetski zvezi so izrgali puščini 600.000 ha, v Sudanu pa celo blizu 1 milijona ha zemlje. In novi sto tisoč Zemljanov so dobili dober kos kruha. Kjer je ležal nekoč pesek, rastejo nova naselja, vrtovi, polja, plantaže... Človek je zasejal življenje...

KOPELI

Menda ni potrebno še posebej razlagati, kako koristne so kopeli človeškemu telesu. Kopeli ne smemo razumeti kot zgolj fizično sredstvo za očiščevanje oziroma za zdravljenje — za to so jih seveda tudi že od nekdaj uporabljali — temveč da deluje kopalnica tudi kot psihično pomirjevalno, očiščevalno sredstvo. Ni slučaj, da so si stari brahmani izbrali za svoj očiščevalni obred prav kopeli v Gangesu,

da iztresejo pepel mrličev, ki jim želijo mir, v reko. Ni slučajno zašel v staro krščansko liturgijo obred očiščevanja kot splošnega očiščevanja. Ni slučaj, da je Rikeyu, japonski filozof, svetoval vznemirjenemu človeku naj sede k potoku in mu zaupa svoje težave. Ali ni temu presenetljivo podoben stari slovenski običaj deklet, ki zaupajo potoku, kadar jih vara ljubi? In končno — ali ste že kdaj poizkusili sestiti k tekoči vodi, kadar ste vznemirjeni? Zdelo se vam bo, kot da voda odnaša s seboj vse, kar vas teži. V zgodovini človeških običajev in zabav se vedno srečujemo s kopališči kot centrom ali prizoriščem vseh mogočih zabav itd. Niso zaman gradili Rimljani svoje terme v takem obsegu. To niso bila kopališča, v katerih bi se ljudje kopali, da

bi se očistili fizično, temveč so se tam zbirali k razgovoru in zabavam zato, ker so se po kopeli čutili bolj sveže.

Po kopeli pod prho

Druga stvar pa je seveda učinek kopeli na človekovo zdravje. Koristno bi se bilo 2 krat tedensko okopati v topli vodi. Pri tem ne pozabite dodati vodi kopalne sode in uporabljati dobrega toaletnega mila. Vse telo si dobro namočite in pustite pene da bodo nekaj minut učinkovale. Tudi vrat, kot vse ostale dele telesa, nato temeljito zdrgnite z umivalno vrečko ali ščetko. Po vsaki kopeli se stuširajte s hladno vodo, zakaj pore, ki so se pri topli vodi razširile, se morajo zopet zapreti in to bomo dosegli z mrzlo prho.

Zima in čaj

Marsikdo rad pije čaj; poseben pa še v zimskih mesecih, ko pritiska neusmiljen mráz, se skodelica tople piščice pravi prilježe. Kako hranimo čaj? Čaj hranimo v posodah, ki se dobro zapirajo, sicer čajni listi izgubijo svoj vonj in se navzamejo raznih tujih vonjav. Čaj dobi močnejši vonj, če lističe pred uporabo raztresemo na polo papirja in jih položimo za 10 minut v toplo pečico. Receptov za kuhanje čajev je zelo veliko; osnovno, kar si moramo zapomniti je, da čajne lističe damo v vrelo vodo, vendar čaj ne sme vreti.

Čajni madeži izginejo, če jih takoj speremo z vrelo vodo. Če madeži le ne gredo ven, se jih lotimo z vodikovim peroksidom, nato pa splaknemo še z vročo vodo.

Čajne madeže iz belih damastnih prtov odstranimo z alkoholom. Madeže drgnemo s krpo — namočeno v nekoliko segret alkohol — toliko časa, dokler ne izginejo.

Recept

Čokoladni zvitek

Mešaj 5 rumenjakov in 10 dekagramov sladkorja z vanilijo, da dobro naraste; primelajte 7 dekag. ogrete čokolade, 7 dekagramov drobno zrnatih mandeljev, tri dekag. snega beljakov in 4 dekag. moka. Testo tanko naložite na — s presnim maslom pomazano in z moko opraieno — pločvino in spicite. Pečeno še na pločvini obrnite, namažite z marmelado, postavite še malo v pečico in kolikor mogoče testo zvijte. Kadar ga potrebujete, režite sproti tanke rezine.

Videti je, da je letos ločen precej priljubljen blago pri modnih kreatorjih. Oba modela, ki sta namenjena predvsem za izlete v hribe, sta narejena iz tega praktičnega blaga. Prvi v stilu pelerine je obrobjen s temno treso, drugi — prav tako športni model — ima ob spodnjem robu razporke. Ker je mráz, moramo imeti tople nogavice, lepo pisane nogavice prav dobro dopolnjujejo športno oblačilo.

Znate slepariti?

Poštenost je lepa čednost. Testirajte se in pogledjte h kakšnemu tipu ljudi spadate; ali ste človek, ki se laže in pri tem niti ne zardite, ali se sploh k temu ne zatekate in se predobro zavedate, da ima laž kratke noge.

All si dnevno ogledujete zobe v ogledalu?	1	0
Vadite včasih prijazen nasmešek	1	2
Ste že kdaj poskusili, da bi samega sebe narisali	2	1
All imate več svinčnikov, kolikor jih rabite	3	4
All se imate za izredno muzikaličnega človeka	0	1
All si izposojate knjige od tujih ljudi	1	2
All vam vsota na žiro računu iz meseca v mesec raste	4	5
All veste, kako se napiše testament	1	0
All bi radi stanovali v drugi okolici	1	2
All znate z igralnimi kartami malce goljufati	0	1

Seštejte točke in pogledjte!

Pod 14 pikami: Da znate goljufati, to se vam ne zdi samo enostavno, celo kratkočas vas in uživajte, da koga povlečete za nos. Vendar naj vam ne bo goljufanje konjček.

Pri 14 do 16 pik: Znate goljufati, vendar tega ne delate. Ponosno in samostojno greste svojo pot. Izgovori vam ne pristojajo.

Več kot 19 pik: Samo v ljubezni — da, tu goljufate vedno malce. Vendar vas pogosteje spregledajo, kot vi to mislite.

Mali nasveti

Nastavek

Iz preprostega kozarca za vodo lahko naredite prav prikupen nastavek, če ga poslikate z lakom. Kakršne so pač vaše risarske zmožnosti, tak bo kozarec.

Gumbi

Gumbe, ki so po pranju izgubili ves lesk, prelakirajte z brezbarvnim lakom in zopet se bodo lepo svetili. Lak naj se temeljito posuši.

Stepalo za sneg

Stepalo za sneg je sicer še dobro, le lesen ročaj je že tako odrgnjen. Kar pogumno sežite po brezbarvnem laku in ga prelakirajte.

Stoli

Na stolu je odrgnjeno mesto, kjer si znova in znova strgate nogavice. Tisto nesrečno mesto skrbno prelakirajte in prav gotovo se boste varno usedle na stol, ne da bi se spustile zanke.

Jajčne lupine

Čiste jajčne lupine denite v kotel, ko kuhate perilo. Te lupine belljo perilo.

Kaj je western?

Piše režiser John Sturges

Za vsak western so bistvene tri stvari. Prva je osamitev — ta je popolnoma obvezna... Ljudi moraš odrezati od sveta, da ne morejo iti do oblasti ali do sednjega mesta. Drugo je, da se spori rešujejo nasilno, z revolverjem. Tretja stvar pa je, da mora en človek ali skupina zakon in pravico, pravo in krivo, vzeti v svoje roke: pa naj to hoče ali ne, pa naj pri tem umre ali ne. Te stvari nimajo v Zahodu ničesar opraviti. Toda to so tri izmed najbolj dramatičnih situacij, ki si jih

lahko želiš v kakšni zgodbi — in vse bi se lahko zgodile tudi na Zahodu. Dodaj še en element — barvo: gore, oblačila. In karkoli rečeš, je sprejeto za resnico.

V resnici Zahod sploh ni bil tak, kot ga kažemo v filmih. Na Zahodu so bili vsi ljudje mladi, tridesetletnik je bil že posebnost. Večina jih je bilo tujcev — Svedsi, Francozi itd. Tudi mesta kažemo starejša... Vsa mesta na Zahodu so bila čisto nova, nekatera stara samo pol leta. Dodge City so postavili v treh mesecih. Toda v filmu tega ne moremo storiti, ker bi bilo videti izmišljeno... zato mesta postaramo...

Človeški razum ljubi disciplino, zato so westerni... vedno enako narejeni... Western je disciplinirana, formalizirana vrsta zabave. Vedno so tu dobri in slabi, točno opredeljena spor, gonja in streljanje. Ljudje radi gledajo velikokrat isto formulo in isto tehniko, če sta dobro izpeljani. Večina ljudi, ki je skušala delati westernne drugače, se je opekla. Prava pot je, delati enake westernne boljše in na drugačen način.

— Tako John Sturges, režiser filmov »Boj pri O. K. Corralu«, »Slab dan v Black Rocku«, »Zadnji vlak iz Gun Hilla« in »Sedem veličastnih«. Morda tudi sam ne

misli točno tako, kot pravi tu. Morda se kak ljubitelj ali sovražnik westerna ne strinja povsem z njegovimi zgoraj navedenimi izjavami. Toliko bolje. Toda veliko ljudi je še, ki res radi gledajo vedno enake westerne. In ne samo to; veliko ljudi je, ki sploh radi gledajo

Film

vedno enake filme. Ki bi radi vedno gledali SAMO westernne ali SAMO kriminalke ali — kar je danes aktualnejše — vedno SAMO spektakle npr. »Herkules itd.« ali SAMO sentimentalke, npr. »Prodajavka vijolic«. Res je, da takih ljudi ni malo in da tudi nanje ne smemo pozabiti — ker tudi nekaj spektaklov in nekaj sentimentalke na leto nikomur ne bo škodilo, ne glede na to, da mu jih ni treba iti gledat — toda, nikar spet ne vidimo samo njih. Posebno bi to moralo veljati še za zimski čas, ko se človek res rad zateče v kino, ker drugam nima. Zakaj drugače se bo pri nas neki stari rek preoblikoval v blagor ubogim na duhu, zakaj njih je filmsko kraljestvo!

PO OČETOVIH STOPINJAH

Peter H. Forða, triindvajsetletni sin svetovno znanega igravca Henryja Fonde snema v Londonu film »The Victors«. Šele trinajst mesecev sem poklicni igravec, pripoveduje. »Igrati pa sem začel na Broadwayu. Premiera je bila v četrtek, v soboto sem se poročil, takoj nato je prišla še nagrada kritikov. To je bil prav gotovo naj-srečnejši mesec mojega življenja.«

»IZDAJA PO UKAZU«

Ameriški film »Izjava po ukazu«, v katerem igra glavno vlogo slavni William Holden so snemali na Švedskem, na Norveškem, na Danskem in v Nemčiji. Francoski kritiki pišejo, da je to »še en velik film, ki nas spominja na vojno.«

Erick Erickson je Američanec nordijskega porekla. Ukažejo mu, da se predstavi Nemcem kot njihov prijatelj in dela za — ZDA. Nemci so bili prepričani, da Erickson zares dela zanje, a kar je najbolj žalostno, v to so bili prepričani tudi njegovi prijatelji, Amerikanci, med katerimi je živel, pa celo njegova žena. Okolica ga je zasovražila. Medtem pa se vanj zaljubi prava nemška vohunka. Iz ljubezni mu, ko zve, da dela za ZDA, začne odkrivati velike tajne. Zaključek: ujel so jo in obsodili na smrt, a da bi preizkusili Ericksona, so ga prisilili, da prisostvuje njeni smrti.

Film je, kar zagotavljajo, sneman po resničnem dogodku, ki se je odigral pred zaključkom zadnje vojne.

TUDI RESNI UMETNIKI IMAJO MANJ RESNE TRENUTKE — Orson Welles režira svoje filme z veliko zbrano in ne trpi pri snemanju nobenih novinarjev ali drugih ljudi. Vsak prizor skrbno pripravi vnaprej in ga dolgo vadi z igravci, tako da je običajno že prvi posnetek uspel. Drugi posnetek naredi le zaradi gotovosti, če bi slučajno prišlo do kakšne nesreče pri razvijanju filma. Toda med snemanjem svojega zadnjega filma »Process« si je privoščil šalo, zaradi katere je moral povsem preprosto prizor posneti kar trinajstkrat. Takrat je bil izredno dobre volje, pravzaprav že kar razposajen, pa se je vsakokrat, ko je začel glavni igravec Anthony Perkins govoriti, začel Welles pačiti in gestikulirati. Perkins se seveda ni mogel vzdržati smeha — in prizor je bilo treba vedno znova ponavljati. Welles pa se je krohotal, da so luči nad prizoriščem kar poplesavale... To podrobnost s snemanja »Processa« in pričujoči posnetek je priskrbel neki posebno trmast novinar (Enrique Martinez), ki se mu je posrečilo pri producentu izvirati dovoljenje, da prisostvuje snemanju filma. Orson Welles se seveda nikoli ni sprijaznil s tem in ga je vedno, kadar ga je zagledal, nagnal z glasom, ki je bil vse prej kot prijazen... Veliki umetnik ima razumljivo pri snemanju rad mir, morda pa mu tudi ni do tega, da bi ljudje vedeli za njegove manj resne (in povsem nevažne) trenutke!

NOVO DOMA

Naš najpopularnejši komik Mija Aleksić bo igral glavno vlogo v filmu »Človek iz hrastovega gozda«, ki ga bo za novo, združeno podjetje »Beograd film« po lastnem scenariju režiral beograjski slikar Mica Popović.

NOVO na TUJEM

Italijanski producent Dino de Laurentiis pripravlja snemanje filmskega življenjepisa o življenju Benita Mussolinija, v katerem naj bi glavo vlogo igral Paul Newman.

»ČLOVEK — AMFIBIJA« je sovjetski znanstveno-fantastični film po znanem romanu Vladimira Beljaeva. Režirala sta ga Genadij Kazanski in Vladimir Cebotarjev, igrajo po Vladimiru Korenjev, Anastasja Vjortinskaja, Mihail Kozakov in Nikolaj Simonov. Film odlikuje predvsem zelo dobra tehnična izvedba in je kot fantastičen film predvsem zanimiv in seveda obvezno nekoliko romantičen.

Približno iste postavbe ste, prav tako visoki in široki kot umorjenec, kajne, in nosili ste tudi volnen šal prav tako kot oni?»

»Ne razumem — « je začel mr. Downes trdo. »Saj vam prav pojasnjam, v čem ste imeli srečo,« je dejal polkovnik Anderson. »Morivce, ki vam je sledil, vas je zamenjal. Izbral si je napačni hrbet. Meljo bi požrl, mr. Downes, če ta sunek ni bil namenjen vam!

Kakor se je Mr. Downesovo srce dozdalej krepko držalo, temu novemu udarcu se ni moglo več upirati! Zgrudil se je na stol, lovil sapo in postal rdeč v obraz kot rak. »Vode,« je kriknil, »vode!... Prinesli so čašo vode. Srknil je, medtem pa se mu je počasi vračala na obraz naravna barva. »Jaz!« je dihnil. »Zakaj pa prav jaz?»

»Edina možna razlaga je to!« je pojasnil Crome.

»Mnenja ste, da je ta človek — ta posebljeni zlodey — od amoka obsedeni zmešanec šel za menoj in čakal na ugodno priliko?»

»Tako bi pač utegnilo biti!«

»Toda pri vsem, kar vam je svetega, povejte mi, zakaj pa prav jaz? je vprašal Downes ogorčen.

Inšpektor Crome se je uprl skušnjavi, da bi odgovoril: »Zakaj pa ne prav vi?« in je dejal: »Zal, od norca ne moremo pričakovati utemeljive za njegova dejanja.«

»Moj bog,« je šepetal Downes — postal je nenkrat star in siri. Omahovaje je vstal: »Če me ne potrebujete več, gospodje, bi rad šel. Meni, meni — ni povsem dobro!«

»Dal vam bom s seboj stražnika. Varnost je varnost!«

»O, ne, hvala lepa! Res ni potrebno!«

»Pa vseno pojde, bolje je tako,« ga je zavrnil skoro grobo polkovnik in pomenljivo pri tem pogledal Cromeja, ki je neopazno priklimal.

Mr. Downes se je oddaljil negotovih korakov.

»Čisto dobro, da ni razumel,« je dejal polkovnik Anderson. »Utegnilo bi se zgoditi, da bi bila dva — ali ne?«

»Da, sir. Inšpektor Rice je ukrenil ostalo. Hiša je zastražena.«

»Ali mislite, da bi mogel ABC poskusiti znova, če bo ugotovil, da se je zmotil?« je vprašal Poirot.

»Anderson je priklimal. »Mogoče bi bilo. Zdi se, da je mož načel, ta ABC. Jezilo ga bo, če bi ne potekala zadeva čisto po načrtu.«

Poirot je zamišljeno priklimal. »Če bi imeli osebni popis,« je menil polkovnik slabe volje. V temi tavamo kot smo tavali prej.»

»Saj ga lahko še dobimo!« je odvrnil Poirot. »Mislite? Mogoče! Toda, za vruga, ali nima noben človek več oči v glavi?«

»Potrpitel,« je dejal Poirot.

»Vi ste pa polni upanja, gospod Poirot, ali imate kak razlog za to?»

»Da, polkovnik! Dolej morivce ni storil še nobene napake. Menim, da mora v najkrajšem času storiti prvo!«

»Če je to edini razlog,« je godrnjaše začel komandant polteje, »potem...« Prekinil ga je stražnik, ki je javil:

»Mister Ball od »Laboda« z mladim dekletom, sir. Pravi, da ima nekaj važnega povedati...«

»Kar prideta naj, kar prideta naj! Kaj takega prav zdaj nujno potrebujemo!«

Mr. Ball iz »Laboda« je bil velik, okoren možak, ki je dihal po pivu. Za njim se je pojavila zajetna sobarica z velikimi, okroglimi očmi, videti je bila zelo razburjena.

»Upam, da ne motim,« je dejal krčmar pčsasi in uglašeno. Dekle tu, Mary, pravi, da nekaj ve, kar vas bo zanimalo.»

Mary se je skromno odkaljajala.

»Na, ljuba moja, kar na dan z besedo. Kako pa vam je ime?« je dejal polkovnik.

»Mary, sir, Mary Stroud.

»Tak, naprej!«

Mary je uprla svoje okrogle oči v svojega gospodarja, kot bi iskala pomoč. »Gostom pri- naša toplo vodo v sobe,« je pojasnjeval mr. Ball.

»Kakih sedem ali osem gospodov stanuje zdaj pri nas. Nekaj jih je prišlo zaradi dirk, ostali pa so trgovski potniki.«

»Dobro, dobro,« je dejal nepotrpežljivo polkovnik.

»Ti kar govori, dekle! Nič se nikar ne boj!« je vzdolževal dekleta mr. Ball. »Nič se ti ne bo zgodilo!«

Mary je globoko zajela sapo, vzdihnila in se z vso silo lotila pripovedovanja. »Potrkala sem, pa nobenega odgovora! Saj bi drugače ne šla noter, dokler ne bi gospod rekel »noter«, ker pa ni nič rekel, sem vstopila in on je bil v sobi in si umival roke.« Zajela je sapo.

»Dalje, dekle, dalje!« je silil polkovnik.

Mary je postrani pogledala svojega gospodarja, njegovo priklimanje jo je po vsaj priliki opogumilo, pa kar s ponovljeno silo se je vrgla v pripovedovanje. »Topla voda, gospod,« sem rekla. Nato je pa rekel: »Umil sem se z mrzlo vodo.« Jaz pogledam seveda v umivalnik in — ti moj bog! Čisto rdeč je bil!»

»Rdeč?« je ostro vprašal polkovnik.

Ball je spet povzel besedo. »Dekle mi je reklo, da je imel suknič slečen in da ga je držal za rokav, ki da je bil ves moker — kajne, dekle, tako je bilo?»

»Da, tako je bilo!« Z vnemo je nadaljevala: »Njegov obraz pa, kakšen je bil njegov obraz, če bi ga videli! Strašansko sem se ga prestrašila!«

»Kdaj pa je bilo to?« je vprašal ostro Anderson.

»Četrť čez pet, kolikor se morem spomniti.«

»Več kot tri ure,« je rekel polkovnik nejevoljno. »Zakaj pa niste prišli prej? Takoj!«

»Ko pa nisem takoj zvedel,« je odgovoril krčmar. »Šele ko so zavpili, da se je spet zgodil nov umor, je začelo vpiti tudi dekle, da je to morala biti kri v umivalniku, pa jo vprašam, kaj vse to pomeni, in ko mi je povedala, sem šel gor ter pogledal. V sobi ni bilo nikogar več. Spraševal sem pri vseh ljudeh naokrog, pa mi pove eden od soferjev na dvorišču, da je videl nekoga, ki se je plazil prek dvorišča. Popis je bil pravi. Potem pa sva hitela sem.«

Inšpektor Crome je pograbil kos papirja: »Popišite moža prav natančno! Hitro! Nobene minute ne smemo izgubiti!«

»Tako. Srednje velik,« je rekla Mary. Slok in očala je imel.»

»Obleka?«

»Temna. Siv, mehak klobuk. Precb' slab.«

Več pa ni bilo mogoče spraviti iz nje in inšpektor Crome ni več tiščal vanjo. Telefon je brnel na vse strani, toda nihče, niti inšpektor Crome niti policijski poveljnik ni bil posebno optimistično razpoložen.

Crome je z nadaljnjim spraševanjem zvedel, da mož, ki se je plazil prek dvorišča, ni imel pri sebi niti kovčka niti aktovke.

»Tu je spet nekaj mogoče,« je dejal Crome. Poslal je takoj dva stražnika v »Laboda«. Mr. Ball, kar napihnen od važnosti in ponosa ter Mary s solzami v očeh od razburjenja, sta ju spremljala. Deset minut kasneje se je vrnil uradnik: »Prinesel sem vpisno knjigo gostilne,« je dejal. »Tu je njegov vpis.«

Navallli smo na knjigo. Pisava je bila majhna, krčevita, težko čitljiva. »A. B. Cashe — ali pa je Cash?« je bral Anderson.

»A. B. C.« je dejal Crome pomenljivo.

»Priljaga?« je vprašal polkovnik.

»Velik kovček, poln skatel, sir.«

»Škatle? In kaj je bilo v njih?«

»Nogavice. Svilene nogavice, Sir!«

Crome se je obrnil k Poirotu: »Imeli ste pravi čistilnik!«

28

ARTUR HASTINGS NI BIL POLEG

Inšpektor Crome je sedel v Scotland Yardu, v svoji sobi. Telefon je brnel. Tu Jacobs, sir. Mlad mož je tu, ki bi rad govoril z vami, sir. »Nekaj bi vam rad povedal, nekaj važnega.«

Inšpektor je vzdihnil. Dvajsetkrat vsak dan je zabrnal telefon in dvajsetkrat se je oglasil kdo zaradi ABC umorov in vsakdo je imel povedati kaj važnega vsi so bili čisto nepomembni ljudje, prismode, ki so mislili, da vedo kaj važnega. Jacobsova naloga je bila prečistiti in precediti to verigo pripovedk in spustiti do inšpektorja res le tisto, kar bi utegnilo resnično pripomoči k razkrinkavanju zločinca.

»Prav, Jacobs, pošljite ga noter!« Čez nekaj minut je potrkalo in Jacobs je pripeljal v sobo velikega, ne posebno lepega mladelega moža.

»Mr. Tom Hartigan, sir, ki bi rad naznanil nekaj v zvezi z umori ABC.« Inšpektor se je ljubeznivo dvignil in stisnil mlademu možu roko. »Dobro jutro, mr. Hartigan, prosim, sedite! Zelite cigareto?«

Tom Hartigan se je v zadregi usedel in se ozrl v »oblast« ne ravno brez groze. Inšpektorjeva zunanost ga je nekoliko zmedla, bila je čisto taka kot kakega drugega »vsakdanjka«. »Saj morda vse skupaj ni veliko vredno,« je, Tom nervozno povzel besedo. »Pravzaprav mi je kar tako šinilo v glavo. Da vam nazadnje ne bi kraedel časa!«

Inšpektor je neslišno vzdihnil. Koliko časa izgubi človek s tem, ko zatrjuje ljudem, da mu ne krađejo časa!

»Zadeva je namreč takale. Nevesto imam, veste, in njena mati oddaja sobe. V Camden Town četrti. Tisto sobo zadaj v drugem nadstropju je pred letom oddala nekemu Custu.«

»Cust?«

»Da, gospod! Človek srednjih let, šlapa, veste, — svojčas je bil morda kaj boljšega. Človek bi mislil, da revše ne bi molo muhi storiti nič žalega, pa mi tudi res še od daleč ne bi prišlo na um, da nj to res, če...«

Nekoliko zapleteno in z večkratnim ponavljanjem je opisal Tom svoje srečanje s Custom na postaji v Eustoniu in pa prigodo z izgubljenim voznim listkom. »Lily — ta, ki je moje dekle — trdi na vse pretege, da je navedel Cheltenham, no, in mati trdi isto — pravi, da se prav dobro spomni. Ravno plesala sva, ko mi reče Lily: »Pa se mu vsaj ne bo nič zgodilo v Doncastru,« potem pa še pravi: »Tak slučaj, kaj?« v Churstonu je bil, ko se je dogodil tisti umor!« Jaz sem se zasmejal in sem jo vprašal, če je bil nazadnje v Bexhillu tudi, ona pa reče, da tega sicer ne ve, da pa se ji zdi, da je bil nekje v kopalšču. Pa pravim jaz: To je pa res smešno, morda je pa ta vaš Cust tisti ABC, ona pa je rekla: »Ubogi Mr. Cust, ta še muhi ne bi mogel storiti nič žalega. Potem pa nisva več mislila na stvar. To se pravi, jaz že, tako — podzavestno, kakor se to reče. Tale Cust je na videz sicer čisto nepomemben človek, to že, ampak zaradi tega je vseno lahko nekoliko čez les.«

Tom je zajel sapo, potem pa je hitel nadaljevati, medtem ko je inšpektor Crome poslušal z rastočim zanimanjem.

Veličastna igra svetlobe v prirodi

Koliko umetnikov je občutilo lepoto prirode in nje-ovih skrivnosti! Kdo še do danes ni opazil lepote zabo-lla in vzhoda sonca in kdo le ni občudoval različnosti barv, s katerimi je tedaj ožarjeno nebo?

Prav tako je težko najti človeka, ki ni občutil vse lepote prirode ob opazovanju mavrice, ki nastane ob veličastni igri svetlobe z de-levnimi kapljicami.

Ob opazovanju igre son-čnih žarkov v drobnih kapljicah vodometov in slapov smo lahko neposredno ugo-tovili, kako nastane mavri-ca.

Iz čudovite igre svetlobe v prirodi izhajajo tudi izredno izginevanje predmetov v po-larnih predelih, kot posledica večkratnega odbijanja svetlobe. Izginevanja nastajajo v takojmenovanih belih dnevih, ko je nebo prekrito z belimi oblaki. Eden izmed članov antarktične ek-spe-dicije iz leta 1946 opisuje ta pojav takole: »Dva človeka oblečena v belo obleko gre-sta po snegu, eden poleg drugega. Sta v svetu popol-ne beline. Zrak je bel, zemlja in nebo sta bela. Naenkrat eden izmed njiju opazi, da drugi ne hodi več poleg njega. Izginil je, kot da bi ga redki beli zrak raztopil. A on govori dalje, kot da bi se ničesar ne zgodilo, ne za-veda se, da je postal »brez-telesen duh«. Glas se mu ni izpremenil; videti je kot da prihaja iz iste smeri in iste razdalje. Trenutek kasneje se njegovemu sopotniku za-zdi, da ga vidi, kako lebdi v zraku, nekoliko korakov na-prej, v višini oči. A govori

dalje kot da hodi poleg dru-gega. Ne zaveda se svojega lastnega nenavadnega lebde-nja.

Ta prirodni pojav se raz-laga kot kopičenje svetlobe med zemljo in nebom, kot se toplota kopiči v toplotni gredli vizija se utaplja v svetlobo.

Kužek Godrnjav

Naš kužek Godrnjav je večeraj podivjal, ker se je vrezal v tačke, ko tekkel je za mačko. Povsod sta se podila, tud' v sadovnjak zavila. Pa skoči mačka na drevo in gleda kužka dol' grdo. Tedaj pa Godrnjav zacvilil je: »Hav, hav!« ker se je vrezal v tačko, ko lajal je na mačko.

Majda Božeglav
8. b. osnovne šole
»Simona Jenka«
Kranj

Mladina se zljme še ni naveličala. Sneg jo privlači in zabava. Drugačne volje pa so starši. Tem že primanjkuje premoga in živcev

Čevelj pripoveduje . . .

V trgovini so prodajali čevlje. Med drugimi kublci sta prišla v trgo-vino tudi mama in Andrej. Kupila sta lep čevelj iz ru-menkastorjavega usnja. Čevelj sem bila jaz.

Ko sta me prinesla domov, me je Andrej takoj obul. Ogledeval me je in korakal gor in dol po kuhinji.

Drugi dan so me njegove noge odnesle s seboj v šolo. Tam me je sezul in me vrgel v temno omarico. Zelo mi je bilo dolgčas med drugimi umazanimi čevlji. Bil sem naj-lepši čevelj izmed vseh. Zato sem se bahal in sam sebe hvalil: »Kako sem lep!«

Kmalu se je odbrla omarica in Andrejevi sošolci so me za-čeli metati, da mi je žvižgalo okoli ušes. Nekateri so se z menoj celo žočali in me metali, da sem bil ves oguljen.

Iz razreda je stopil Andrej, me obul in z mano tekkel po blatu in lužah, da sem bil ves moker in umazan. Ob kraju ceste je bil kup apna. Zavazil je v apno, da sem bil bel in pekló me je in mi razžrlo usnje.

Ko je prišel domov, me je vrgel v kot. Njegova mati me je lepo in skrbno očistila, a madeži so se še vedno poznali.

V kuhinji sem zaslišal An-drejev jok. Mati ga je s libo natepla po zadnji plati, ker me je vsega zamazal in uničil.

Čez leto dni sem že ves str-gan in oguljen ležal na pod-

strešju. V meni so imele vilo miši in pajki. Zalosten sem za-spal in se spominjal dni, ko sem ležal v lepi škatli do ta-krat, ko me je Andrejeva mati kupila.

Marija Zemljak,
5. a osnovne šole
»Simona Jenka«
Kranj

Mleko teče po mlekovodih

Kdo ne pozna naftovoda ali vodovoda? Ali ne, to so nam vsem poznane stvari. Skozi naftovod teče nafta, skozi vodovod pa voda.

Naftovod je poznal tudi upravnik neke alpske mle-karne na Tirolskem. V mle-karni ni imel nafte — pač pa mleko. Nekaj sto litrov mleka je bilo potrebno vsak dan odposlati v dolino. In to ni niti lahko niti enostav-no po strmih in nevarnih alpskih poteh. Nekega dne pa se je upravnik domislil: na telefonske drogove, ki so se spuščali v dolino, je pri-

Ali so tudi dnevi daljši od meseca?

So in niso. Vse je odvisno od tega, kaj bomo imenovali dan. Če imenujemo dan tisti čas, ko sije sonce, potem so dnevi daljši od mesecev, čeprav se to sliši čud-no in neverjetno. Če pa imenujemo dan tisti čas, ko se zemlja vrti okoli svoje osi — in to v resnici je pravi dan — potem ni daljših dni od mesecev.

V znanosti se dan imenuje dan in noč. Dan je v zna-nosti tisti čas, ko se zemlja zavrti okoli svoje osi — in to traja štiriindvajset ur.

Vsi smo že opazili, da sonce obseva našo zemljo neenakomerno. Enkrat dalj, a drugič zopet manj časa. Obsevanje je daljše poleti, krajše pozimi. Zemlja je nagnjena in prav zaradi te nagnjenosti je obsevanje v raznih letnih dobah različ-no.

Na severnem in južnem kraju se sonce vidi nepre-stano šest mesecev, a nato nastopi mrak, ki traja prav tako dolgo.

Tako traja dan v polarnih krajih v tem primeru pol leta in je tako daljši od me-seca.

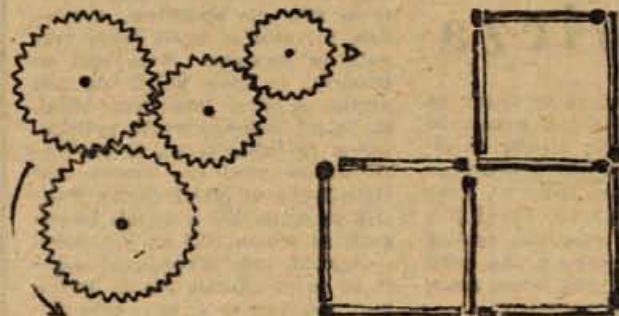
NAJVEČJE JEZERO

V naši državi je največje Skadarsko jezero. Njegova površina je 336 kvadratnih kilometrov. Najgloblje je Rdeče jezero pri Imotskem v Hercegovini, medtem ko je največ jezer na Šar planini, skupaj kar 25. Naše najvišje planinsko jezero je na Peristeru. To je Golemo jezero, ki leži 2.218 metrov nadmorske višine.

BELI TIGRI

All obstajajo beli tigri? Da, a jih je zelo malo. V zadnjih petdesetih letih so lovci našli samo osem belih tigrov, in sicer vse v Indiji, nedaleč od mesteca Rova, točneje na prostoru, ki je oddaljen le okoli 20 milj.

Za spretneže

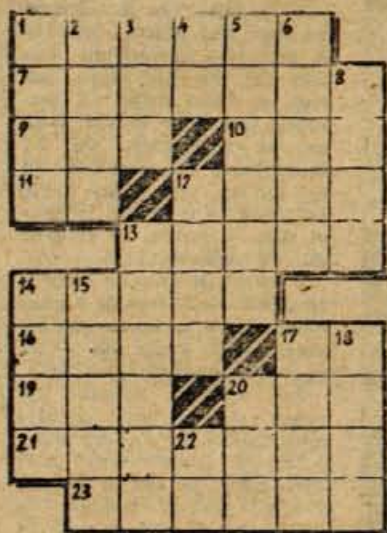
ALI TO SPLOH GRE?

Kdor se kaj razume na ko-lesje, naj ugaane, v kateri smeri se bo vrtelo kolo A (na desno ali na levo), če se bo veliko kolo na desni v smeri puščice.

Ali znate povedati?

Sestavi iz vžigalic figuro, ki jo vidiš na sliki. Eno vžig-alico odvzemi in sestavi z ostalimi vžigalicami tri četrkotniške. Vsakdo bo re-kel, da to ne gre. Pa gre. Le premisli!

Križanka št. 4

Vodoravno: 1. slikarska deseca, 7. videz, slepilo, 9. ogrevalna naprava, 10. nočno zabavišče, 11. začetnici znanega hrvaškega pisatelja, 1. črta ločnica, 13. del hoje, 14. tatinska ptica, 16. veletok v Sibiriji, 17. avtomobilska oznaka Ogučina, 19. tuje žensko ime, 20. vrsta vrbe, 21. truplo, 3. slavni francoski pisatelj tragedij (Jean, 1639 — 1699).

Navpično: 1. del vodovodne naprave, 2. moško ime, 3. svetloba, 4. začetnici slavnega francoskega naturalista (Nana), 5. reka, ki teče skozi Rim, 6. po Homerju otok ča-

H O R O S K O P

(VELJA ZA OBA SPOLA OD 26. I. DO 2. II.)

OVEN (21. marca do 20. aprila) — Ne dovoli, da bi te tekmeči prehiteli. Ne sodi oseb na prvi pogled. Srečanje z zanimivo osebo. Proti koncu tedna se znebiš črnih misli. Pričakuj pismo.

BIK (21. aprila do 20. maja) — Ne mešaj poslovnega dela s čustvi. Z drago osebo se pogovarjaš o bodočnosti. Pripravljaj se na potovanje. Pazi na točnost in red.

DVOJKA (21. maja do 20. jun.) — Nekdo pričakuje tvojo pomoč. Ne vztrajaj trmasto pri svoji samoljubni užaljenosti. Domače težave prehodnega značaja, da ti ne bo dolgčas. Zdravje ugodno.

RAK (21. junija do 22. julija) — Skušaj uresničiti svoj načrt ne glede na besede drugih. Po ključu srečaš drago osebo. Utrdiš osebni ugled. Zadrege z nepričakovanim obiskom.

LEV (23. julija do 22. avgusta) — Ohrani hladnokrvnost v vseh okoliščinah. Prišlo bo do porav-

rovnice Kirke, 8. riževo žganje, 12. važno živilo, 13. severnoameriška država, 14. ovijalka, 15. nekdanji policaj, 17. domača žival, 18. voziček na dveh kolesih, 20. ljubkavalno moško ime, 22. kemijski simbol za akitnij.

RESITEV KRIZANKE št. 3

Vodoravno: 1. avtor, 6. vermut, 8. TR, 9. osat, 11. omorika, 13. Rusi, 14. tl, 15. taktik, 17. tkalka.

Pri televiziji

— Zopet spiš pri televiziji, namesto bi v postelji!

nave v nekem sporu. Priložnost za zabavo, vendar zmernost.

DEVICA (23. avgusta do 22. sept.) — Več vpljudnosti do znancev. Čaka te lep poklicni uspeh. Utrujenost z izleta še ne popusti. Srčne težave ne minejo, finančne pa. Radovednost ti koristi.

TEHTNICA (23. sept. do 22. okt.) — Ne družij se s klepetavimi osebami. Računaj na razumevanje družinskih članov. Novo prijateljstvo ti vznemiri srce. Pazi na red v prehrani.

SKORPIJON (23. okt. do 21. nov.) — Ne zganjaj po nepotrebnem ljubosumnosti. Ne zanemarjaj dela zaradi družinskih skrbi. Potreba po razvedrilu in počitku doseže višek.

STRELEC (22. nov. do 21. dec.) — Brani ugled pred zlobnimi besedami. Z nervoznostjo ne izpelješ čustvenega načrta. Možnost spora z delovnimi tovariši. Izreden zaslužek.

KOZOROG (22. dec. do 20. jan.) — Nekdo bo po krivičnem obsojal. Upoštevaj nasvete izkušenih kolegov. Prosti čas posvečaj družini. Nepričakovan obisk.

VODNAR (21. jan. do 19. febr.) — Drži se programa in ne zgublaj časa za malenkosti. Ne nasedaj neutemeljenim govoricam. Osebna želja se izpolni. Darilo.

RIBI (20. febr. do 20. marca) — Razmišljaj o prejetih ponudbah. Ne upoštevaj preveč resno nekaterih kritik. Sreča v ljubezenskih zadevah. Zdravje: še kar. Ne ponavljaj svojih napak.

Izgovor

— Najbrž je tole naredila miš!

dokumentl • dokumenti • dokumentl • dokumentl • dokumentl • dokumentl • dokumentl • dokumentl • dokumentl • dokumentl

V tem taborišču je v času njegovega obstoja (od avgusta 1942 do julija 1944, torej v dveh letih) izgubilo življenje okrog 10.000 Židov. V bližini tovarne je bilo poskusno strelišče, kjer so Nemci na živih Židih preizkušali delovanje izstrelkov.

8. MAJ — Pravijo, da bo danes spet racija, ker manjka še 120 ljudi. Vsi moški so se poskrili, na ulici je prav tiho. Stal sem na stopnicah in videl, kako se bližajo trije avtomobili, bili so prav tisti, ko v sredo. Takoj je nastala panika, vsi so pobegnili iz hiš v gozd in policija je pričela loviti ljudi. Prišla je teta in povedala, da lovi jo tudi takšne, kakor sem jaz. Sprva sem bil zmeden, potem pa mi je postalo jasno, da se moram tudi skriti. Odšel sem k poljski sosedu in ostal tam. Ko sem zaslišal kakršenkoli šum, sem se hudo bal, da ne pridejo noter. Soseda je dejala, da hodi policija v gozd in ko je to rekla, smo zaslišali nekaj strelcev, pomislil sem, da so brčkone nekoga ustrelili. Nisem bil dolgo tam in avtomobili so odpeljali, le dva sta bila polna, tretji pa prazen. Takoj sem odšel domov, mirno bi lahko ostal doma, ker ni bilo nikogar. Vendar nisem ves dan šel na ulico. Zvečer sem odšel k molitvi, saj je bil vendar petek. Prej smo hodili vedno z očkom. Kakorkoli je že bilo, žalostno ali veselo, bili smo z očkom, zdaj pa... Ko smo prišli od molitve, sem bil neizmer-

no žalosten, čemu neki ne, večerjo smo nekako pripravili, miza je pogrnjena, praznik je, ko pa pogledam na očkov prostor in ga ni tam, mi bolečina in žalost trgata srce...

9. MAJ — Mama je šla telefonirati nekemu znancu iz Sharzyska. Na zvezo je čakala nekaj ur, dokler ji slednjič niso rekli, naj pride ob dveh. Ne mudi se jim in čemu naj bi se jim tudi, saj jih nihče ne briga. Če bi jim dali kar

nam, temveč še mnogim drugim. Takoj je prišlo mnogo ljudi, vsak je hotel kaj zvedeti. Pri nas ni ostal dolgo, ker je želel odnesti pisma tudi ostalim. Pismo ni bilo dolgo, toda tudi te redke besede zadoščajo. Pisal je v naglici, da je zdrav in delo ni težko, da se vzdržati, le za nas ga zelo skrbi. Piše, da se boji zame, da bi me ujeli in naj se dobro skrijem. Poslali naj bi mu nekaj pijače ali testenin v kozarcu, nekaj pisem,

selili. Zaradi strahu sem dobil strašne bolečine v želodcu in moral sem ven. Komaj sem odprl vrata, sem zagledal Nemca, ki je stal onstran ulice in gledal naravnost vame. Tako nisem odšel ven in sem pusil odprta vrata; zelo sem se prestrašil in se bal, da pride v stanovanje; vendar ni dolgo ostal tam, ker je takoj odšel. Vsi so bili v stanovanju ali pa pri večnih vratih, nihče ni stopil na ulico; ker so se vsi bali. Stojte pri oknu sem zagledal voz z Nemci in nekimi civilisti, zvezanimi z verigami, voz je odpeljal mimo, potem drugi, tretji in četrty. Na vsakem vozu je bilo toliko Nemcev kot civilistov. Nemci so bili zelo oboroženi, v čeladah, pri sebi so imeli ročne granate in strojnice. Malo smo se pomirili, ko smo videli, da nas pustijo v miru. Doma sem slišal, da je pri stricu židovska policija, potem je prišla sestra in povedala, da so prišli po omaro, ker stric Svetu ni plačal davka. Policija je prišla kar z vozom in odnesli so omaro. Vsi so jim hoteli to braniti, toda nikomur ni uspelo in so jo odnesli. Ko so jo nalagali na voz, se je stric zelo razburil in ustavil vprego, takoj je pristopil policist in odrinil strica, ta ga je udaril in začela sta se prepetati. Vsi so pristopili in ju hoteli razdvojiti, pričeli so grozno vpiti, orožniki so vse videli in takoj pristopili ter že od daleč streljali, sam sem vse gledal. Pomislil sem že, da bodo žrtve. —

DNEVNIK

Davidu Rubinowicza

nekaj zlotov, bi jih že brigalo, toda od kod naj jih vzamemo... prodaj bo treba nekaj stvari, ki jih nosimo na sebi. Ni nam žal, ko bi se le očka vrnil domov.

10. MAJ — Židovska policija je dobila ukaz, da manjka še 50 ljudi. Takoj po sprejemu povelja so jih pričeli loviti. Nikamor nisem odšel, sedel sem doma, hvala bogu, k nam ni bilo nikogar. Stal sem na stopnišču, ko me je vprašal neki gospod, če tukaj stanuje Rubinowicz. Pritrtil sem, prislonil je kolo in odšel v stanovanje. Imel je pismo od očeta in ga dal mami. Vprašal sem ga, od kod je, in dejal je, da je nadzornik Židov v Sharzysku. Pisma ni prinesel le

pol kilograma kruha in denar po pošti. Najbrž ni prejel paketa od Nemca, ker o njem ničesar ne piše. Prosi, naj karkoli prodamo in ga rešimo od tam. Očka ve, kako je, ker pripominja, naj nekaj prodamo. Mama je napravila zavitek in ga izročila gospodu. Že proti večeru je prišla neka tetina znanka posebej iz Suedniiowa in povedala, da lahko rešijo kogarkoli za 500 zlotov, če pa jih je več, je treba tudi več denarja. Mama danes ne more več po denar, zato bo odšla jutri, da bi si ga kje izposodila.

15. MAJ — Ob štirih zjutraj se je pripeljalo nekaj avtomobilov. Mislili smo, da bodo že vse iz-